

Регіональна економіка

УДК 332.1

Павлова Олена Миколаївна

*доктор економічних наук,
професор кафедри економіки та природокористування
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Павлова Елена Николаевна

*доктор экономических наук,
профессор кафедры экономики и природопользования
Волынский национальный университет имени Леси Украинки*

Pavlova Elena

*Doctor of Economics,
Professor of the Department of Economics and Nature Management
Lesya Ukrainka Volyn National University
ORCID: 0000-0002-8696-5641*

Павлов Костянтин Володимирович

*доктор економічних наук,
професор кафедри економіки та природокористування
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Павлов Константин Владимирович

*доктор экономических наук,
профессор кафедры экономики и природопользования
Волынский национальный университет имени Леси Украинки*

Pavlov Konstantin

*Doctor of Economics,
Professor of the Department of Economics and Nature Management
Lesya Ukrainka Volyn National University
ORCID: 0000-0003-2583-9593*

Сур’як Алла Володимирівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та природокористування

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Сурьяк Алла Владимировна

кандидат экономических наук,

доцент кафедры экономики и природопользования

Волынский национальный университет имени Леси Украинки

Suryak Alla

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor of Economics and Nature Management

Lesya Ukrainka Volyn National University

ORCID: 0000–0002-3094-994

Денисюк Євгенія Валентинівна

студентка кафедри економіки та природокористування

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Денисюк Евгения Валентиновна

студентка кафедры экономики и природопользования

Волынского национального университета имени Леси Украинки

Denisyuk Yevgenia

Student of the Department of Economics and Nature Management of

Lesya Ukrainka Volyn National University

**ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО
ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО
ТУРИСТИЧЕСКОГО РЫНКА
INSTITUTIONAL SUPPORT OF THE REGIONAL TOURIST MARKET**

Анотація. В статті розглянуто інституційне середовище регіональних туристичних ринків. З'ясовано взаємозв'язок між підприємницьким розвитком та соціальним, економічним та екологічним інституційним середовищем. Дано змістовну та структурну оцінку інституційного середовища регіональних туристичних ринків. Локалізовано мету та окреслено чіткі завдання дослідження. Запропоноване нове бачення видовості інституційного забезпечення туризму шляхом диференціації трьох взаємопов'язаних рівнів: виробничого, обслуговуючого, забезпечуючого. Деталізовано кожен інституційно-утворюючу складову туризму регіону. Проаналізовано існуючі проблеми, які заважають та гальмують вплив ефективного інституційного забезпечення на функціонування сфери туризму регіону. Запропоновано шляхи забезпечення цілності та найбільш ефективного розвитку туризму регіону, шляхом ефективного інституційного забезпечення. Зроблено відповідні висновки та перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: туризм, туристичний кластер, туристична інфраструктура, інституційне забезпечення, туристичні суб'єкти, регіональний ринок туристичних послуг.

Аннотация. В статье рассмотрены институциональная среда региональных туристических рынков. Установлена взаимосвязь между предпринимательским развитием и социальным, экономическим и экологическим институциональной средой. Дано содержательную и структурную оценку институциональной среды региональных туристических рынков. Локализованы цели и намечены четкие задачи: Предложено новое видение видовости институционального обеспечению туризма путем дифференциации трех взаимосвязанных уровней; производственного, обслуживающего, обеспечивающего.

Детализировано каждую институционально-образующую составляющую туризма региона. Проанализированы существующие проблемы, которые мешают и тормозят влияние эффективного институционального обеспечения и функционирования сферы туризма региона. Предложены пути обеспечения целостности и наиболее эффективного обеспечения функционирования туризма региона, путем эффективного институционального обеспечения. Сделаны соответствующие выводы и перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: *туризм, туристический кластер, туристическая инфраструктура, институциональное обеспечение, туристические субъекты, региональный рынок туристических услуг.*

Summary. *The institutional environment of regional tourist markets is considered in the article. The relationship between entrepreneurial development and the social, economic and environmental institutional environment is clarified. A meaningful and structural assessment of the institutional environment of regional tourism markets is given. The purpose is localized and clear tasks of research are outlined: The new vision of a kind of institutional maintenance of tourism by differentiation of three interconnected levels is offered; production, service, provide what. Each institutional-forming component of tourism in the region is detailed. The existing problems that hinder and inhibit the impact of effective institutional support and the functioning of tourism in the region are analyzed. Ways to ensure the integrity and the most effective functioning of tourism in the region, through effective institutional support. Relevant conclusions and prospects for further research have been made.*

Key words: *tourism, tourist cluster, tourist infrastructure, institutional support, tourist subjects, regional market of tourist services.*

Постанова наукової проблеми. Функціонування ринку туристичних послуг регіону є неможливим без природно-ресурсного потенціалу та розгалуженого інституційного забезпечення. Саме ці чинники формують безпосередній вплив на якість наданих туристичних послуг, задоволення запитів споживачів та популяризацію туристичного продукту для внутрішнього та зовнішнього ринків. В широкому розумінні під інституційним забезпеченням варто розуміти посилення ефекту споруд та установ, які безпосередньо впливають на розвиток галузі та стимулюють туристичний попит формуючи відповідне інституційне середовище.

До складу інституційного середовища туристичної сфери слід відносити: об'єкти та засоби проживання, харчування, транспортного сполучення, туристичні фірми, туристичні агенції, спортивно-розважальні центри, оздоровчі комплекси, тощо. Виходячи із закономірності прямого взаємозв'язку між виробничим, соціальним, економічним інституційним забезпеченням туризму та розвитком підприємництва загострюється необхідність підвищення становища самих інституцій, які і зрештою є запорукою успішного туристичного розвитку регіону.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Аспекти функціонування туристичної сфери регіонів України глибиною досліджено в працях науковців та дослідників. Зокрема Панухник О.В. загострює свою увагу на молодіжному ресурсі туризму, Мусієнко Д.В. акцентує увагу свого дослідження на стратегічних інституціях стимулювання поточних послуг туристів. Павлова О.М. та Зайчук К.Ю. надають перевагу саме показникам соціально-економічної активності регіону. Стрішенець О.М. та Ляшенко О.М. переконані, що туристичні кластери є детермінантами відтворення ринку туристичних послуг. Однак, сучасні динамічні міграційні процеси формують новий більш вимогливий для туристичних суб'єктів вектор розвитку регіональних туристичних ринків – інституційне середовище яке орієнтується на мобільність, комфортність та адаптивність

до нових реалій туристичної сфери, що без сумніву актуалізує запропоноване дослідження.

Метою статті є: Аналіз інституційного середовища регіонального туристичного ринку, як чинника, який формує відповідний добробут регіону, відкриває потенційні можливості функціонування в'їзного та виїзного туризму. Відображенням мети є чітко вираженні завдання дослідження, які полягають в наступному:

- визначити змістовне та структурне наповнення категорії «інституційне забезпечення регіональних туристичних ринків»;
- з'ясувати соціально-економічні особливості туристичної інфраструктури;
- концептуалізувати видовість інституційного забезпечення туристичної галузі регіону;
- здійснити моніторинг нормативно-правового забезпечення інституційного середовища;
- окреслити перспективні шляхи розвитку туризму;

Виклад основного матеріалу дослідження. Практика функціонування будь-якої економічної системи свідчить про впорядкування та взаємоузгодження основних її компонентів, які забезпечують розширене відтворення соціально-економічних інтересів такої спільноти [8].

Українські регіони характеризуються вигідним геополітичним місцезнаходженням, природно-рекреаційними потенціалом, традиціями, які сприяють розвитку туристичної сфери.

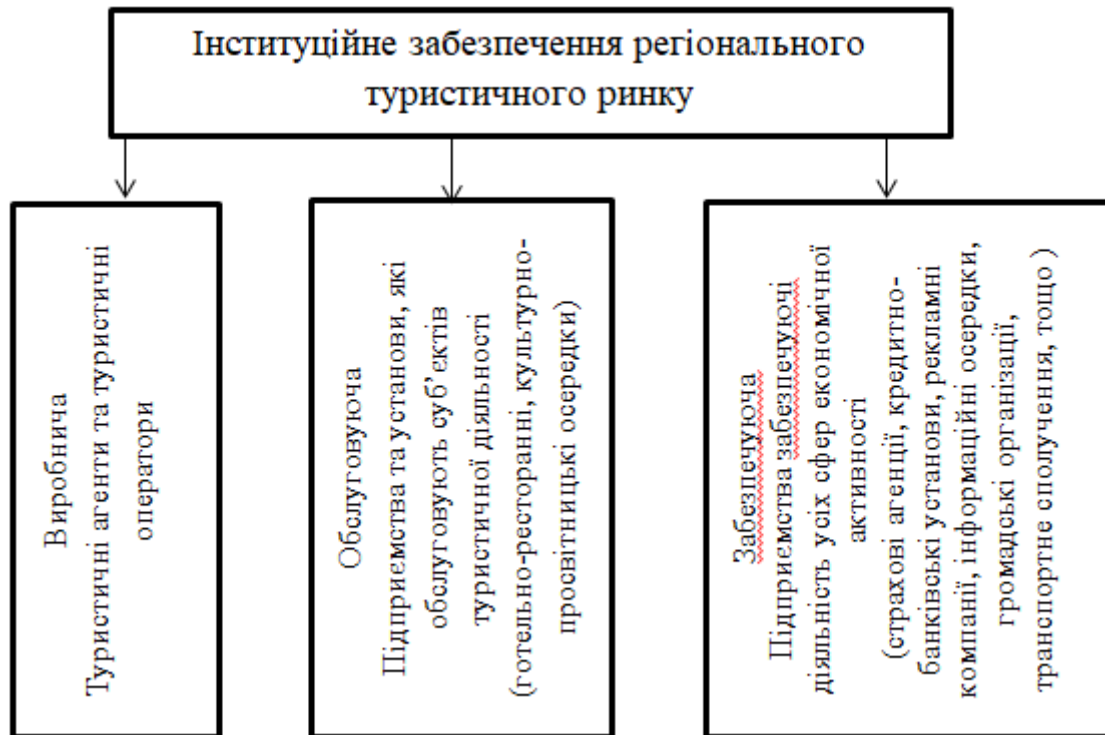
Водночас регіональні туристичні ринки є стратегічними осередками, які підвищують соціально-економічні чинники державного розвитку. Вони є дотичними з іншими галузями та ринками сільськогосподарської продукції, будівництва, транспортних послуг, промисловості, культури та інших сфер.

Інституційне забезпечення ринку туристичних послуг – найважливіша складова комплексної структури ринку туристичних послуг країни та регіону. Водночас до складу інституційного середовища сфери туризму слід віднести різноманітні споруди та будівлі диференційованого призначення, які покликані надавати безперечний доступ туристів до відпочинкових, оздоровчих, культурних та інших послуг.

Концептуально інституційне забезпечення туризму регіону пропонуємо умовно розмежувати за трьома видами. Перший вид туристичної діяльності включає безпосередньо учасників ринку (туроператорів та туристичних агентів). Другий вид зосереджується на діяльності підприємств та організацій, які безпосередньо виробляють або забезпечують надання туристичних послуг. Третій вид включає організації та осередки, які є дотичними сферами туризму, однак опосередковано стимулюють збільшення туристичних потоків в регіоні. До останнього виду слід відносити страхове підприємництво, розважально-обслуговуючу сферу, кредитно-банківське посередництво та підприємства, які працюють в напрямі популяризації та туристичної промоції.

Дану концептуалізацію пропонуємо до розгляду на рис. 1.

Ефективне та взаємоузгоджене інституційне середовище дозволить отримати позитивний ефект не лише в сфері застосування але й принесе користь дотичним сферам. Однак умовними чинниками інституційного забезпечення слід також вважати взаємозв'язані відносини між державними, регіональними, місцевими органами влади, джерела стабільного фінансування інституційних об'єктів з майбутньої інвестиційною складовою, наявність та реалізації регіональних стратегічних програм розвитку.

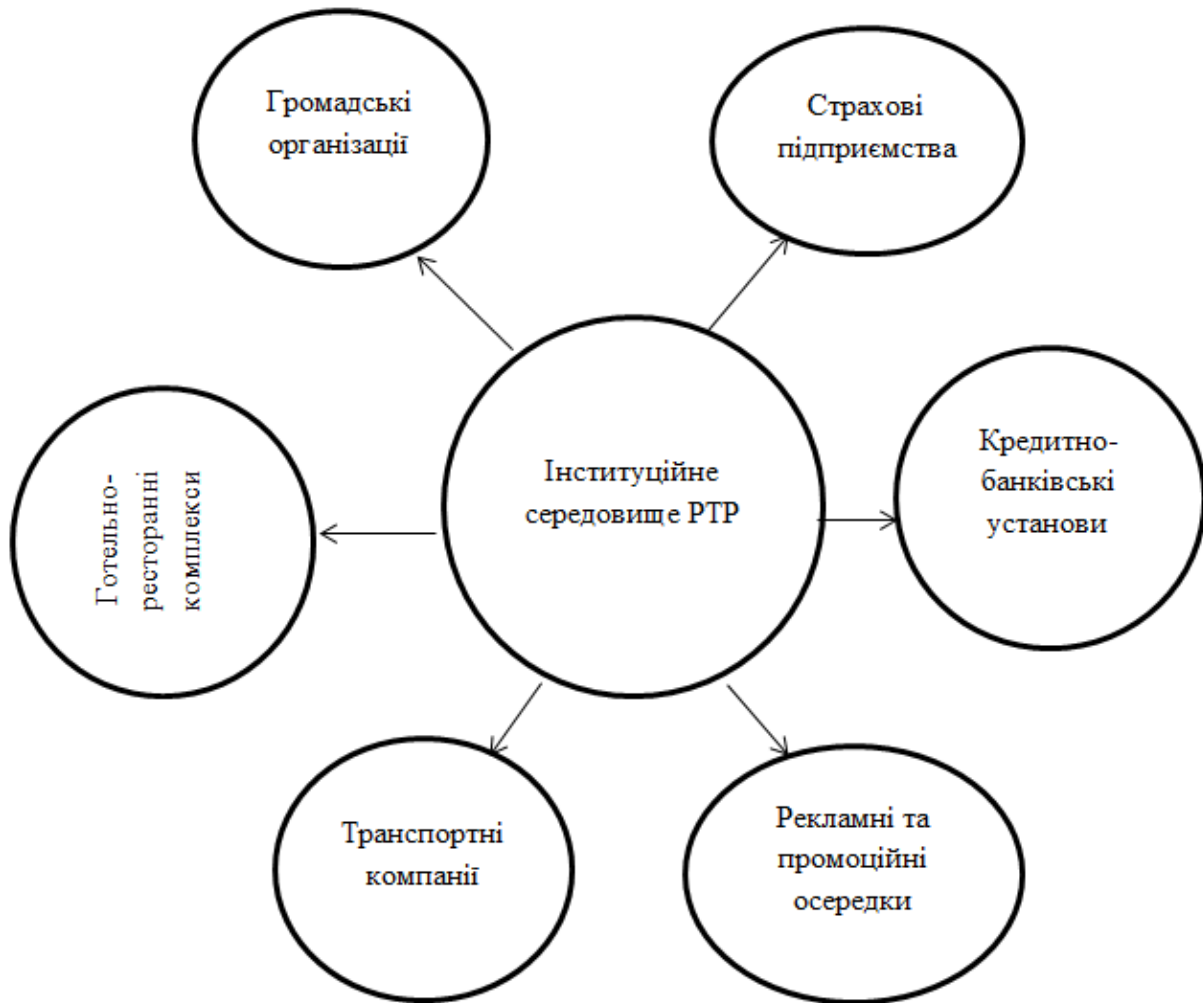
Рис. 1. Концептуалізація інституційного забезпечення регіонального туристичного ринку

Джерело: розроблено автором

Усе це зазначене певною мірою дозволяє створити середовище якісного вдосконалення туристичних послуг, просування туристичного продукту на міжнародному ринку та підвищення національних та регіональних конкуруючих стандартів.

Політика в сфері регіонального туризму формується в результаті впливу багатьох чинників. Формування відповідної інституційної системи можливе за умов впливу різних інституцій. Водночас забезпечуючий рівень інституційного середовища формується наступною взаємодією.

Рис. 2. Взаємодія складових інституційного середовища регіональних туристичних ринків

Джерело: розроблено автором

Для чіткого усвідомлення з'ясуємо роль та місце кожної компоненти. Страхові підприємства – поєднують взаємовідносини з страховими компаніями для унеможливлення втрати в разі настання непередбаченого випадку. Найчастіше обов'язкове страхування в сфері туризму включає такі види: від нещасних випадків, майнове страхування, медичне страхування, тощо. Особливе значення для регіонального туризму належить саме медичному страхуванню, яке охоплює здійснення при потребі стаціонарного лікування, діагностики, закуплення ліків та необхідних препаратів, тощо. Ще одним видом страхування туристичної

галузі є асистент, який забезпечує отримання відповідних послуг туристам, які виїжджають за кордон в продуктивій, речовій або грошовій формах.

Іншою складовою інституційного забезпечення є кредитно-банківські установи, які є джерелами фінансових можливостей туристичної діяльності, зокрема в напрямках:

- нагромадження тимчасово вільних грошових засобів;
- кредитування суб'єктів туристичної діяльності;
- формування сприятливого кредитно-інвестиційного функціонування банківських та інших установ;
- рекламні та пропозиційні осередки формування логотипів та товарних марок суб'єктам підприємницької діяльності, які поширюють для споживачів туристичну інформацію та рекламу різними каналами доступу на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Громадські організації в сфері туризму об'єднують такі напрями асоціації:

- сприяння забезпечення туристичної промоції країни та регіонів;
- заохочення інвестування у внутрішні об'єкти туризму та туристичної інфраструктури;
- формування позитивного іміджу вітчизняного туризму на міжнародних просторах;
- дотримання умов захисту та певного рівня безпеки туристичних суб'єктів;
- популяризація екологічної та економічної безпеки щодо захисту та відновлення туристично-рекреаційних осередків регіонів;

Роль громадських організацій сфери туризму зосереджується в недержавному регулюванні туризму та створенню передумов ведення туристичного бізнесу. Серед міжнародних туристичних організацій слід виділити UNWTO, Міжнародну туристичну організацію повітряного

транспорт, Міжнародну організацію цивільної авіації, Організацію економічного співробітництва та розвитку.

Готельно-ресторанні комплекси включаючи заклади харчування, проживання, рекреаційні зони та осередки, які надають супутні послуги. Виділяють туристичні комплекси готельного та не готельного типу. До першого типу відносять туристичні комплекси, санаторно-оздоровчі комплекси, бунгало, мотелі, тощо.

До не готельного комплексу належать гуртожитки, квартири, дачні комплекси, тощо. Дані комплекси також спроможні забезпечувати додаткові послуги для туристів, зокрема автостоянки, конференц-залу, басейну, сауни, солярію, ігрових автоматів, обмін валют, доставка їжі, тощо.

Транспортні компанії формують обов'язкову складову інституційного забезпечення, яка полягає у сполученні та доставці туриста до необхідної послуги. Особливо актуальними на сьогодні є розвиток транспортної інфраструктури, її відтворення та розгалуження в межах усього туристичного ринку.

Серед основних видів транспортної інфраструктури слід виділити: повітряний, залізничний, морський та автомобільно-екскурсійний.

Загалом оцінюючи інституційне середовище як найбільш ефективний спосіб формування ефективних засад туристичного ринку слід виокремити певні складнощі з якими стикаються регіональні туристичні ринки:

- низька конкурентоспроможність вітчизняних туристичних ринків відносно міжнародних;
- відмінність законодавчих документів та регламентуючих правил в сфері туризму України та Європейських країн;

- не в повній мірі ефективність промоційної діяльності та унікальності туристичних принад туристичних регіональних ринків;
- низький рівень конкурентоспроможного середовища регіональних туристичних суб'єктів;
- відсутність консолідації зусиль в сфері туризму з міжнародними інституціями та організаціями;
- відсутність належної інфраструктури в селах та містах регіону;

Для дослідження найкращого варіанту інституційного забезпечення вато забезпечити створення регіональних центрів туристичної інформації, особливо в транскордонних місцях що зрештою стимулюватиме новий потік туристів із-за кордону до українських туристичних просторів та створення конкурентних засад європейського рівня. Особливе значення в цьому аспекті слід відвести підготовці трудових ресурсів у сфері готельно-ресторанного обслуговування туристичного сектору. Недоліком значної частини обслуговуючого персоналу є відсутність достатнього рівня володіння англійською мовою. Однак наявність потужної туристичної інфраструктури не завжди є достатнім завдання збільшення прибутковості цієї галузі. Це пояснюється можливістю досягнення найоптимальніших результатів за умов доповнення інституційного забезпечення методиками дієвого регіонального регулювання в контексті юридичних, економічних, політичних та адміністративних інструментів. Без сумніву, саме лєвова частка нагромадження державного бюджету визначає політичні напрями регіональної політики в цьому напрямі. Беручи до уваги той факт, що вдосконалення туристичної діяльності є комплексним процесом та найбільш ефективно за умови інституційного забезпечення, яке в свою чергу ґрунтується на соціально-економічних та нормативно-правових засадах модернізації діяльності.

В першу чергу це стосується модернізації структури органів регулювання туристичною діяльністю, поживавленню ринкових відносин, інноваційне підприємництво інституційного середовища. Узагальнений алгоритм інституційного середовища в контексті туристичного ринку регіону має наступний вигляд:

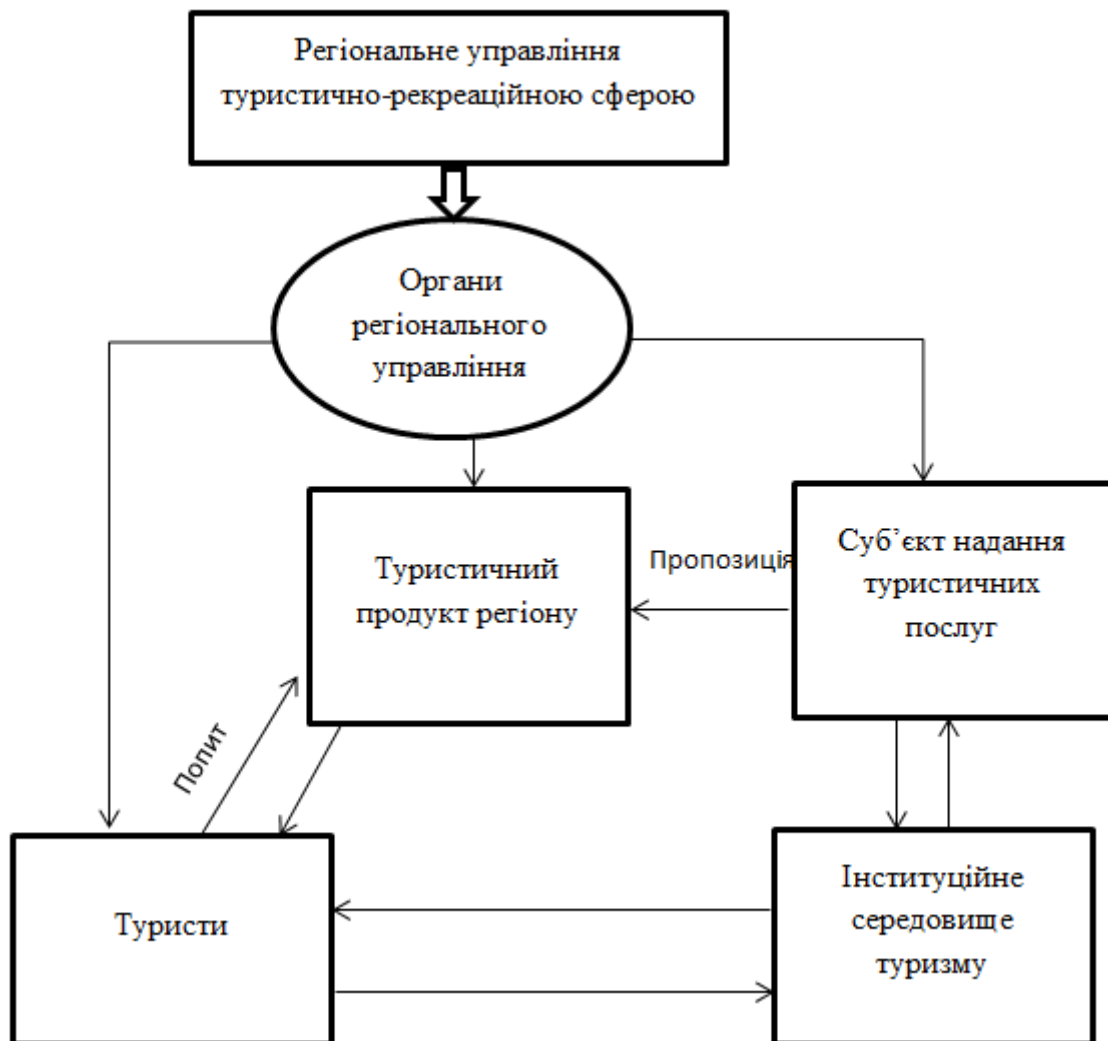

Рис. 3. Алгоритм інституційного середовища туристичного регіонального ринку

Джерело: розроблено автором

Водночас, заклади регулювання туристичною діяльністю покликані здійснювати координацію та стимулювання регіональної політики в даному сегменті. До органів загальної компетенції регулювання інституційного середовища туристичних ринків регіонів можна віднести: Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України,

Міністерство інфраструктури України, Міністерство культури України, Департамент туризму та курортів при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі, місцеві та регіональні органи виконавчої влади та самоврядування [1].

Проте не дивлячись на багаторівневість управлінської структури регулювання туристичним ринком регіону, найбільш ефективно попри все залишається на регіональному та місцевому рівнях управління, які забезпечуються відповідними обласними та регіональними інстанціями.

Функціональне зобов'язання покладається в цьому аспекті на Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру, Міністерство охорони здоров'я України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство розвитку туризму України [9].

В регулюванні інституційного середовища регіональних туристичних ринків слід регламентуватися згідно вимог чинного законодавства на регіональному та національному рівнях. Зокрема:

- Положення «Про рекреаційну діяльність в межах території та об'єктів природно-заповідного фонду України».

- Конституція України, ст. 13, яка вказує на право користуватися природними об'єктами; ст.49 – обумовлює право на охорону здоров'я, надання медичної допомоги; ст.50, про право на забезпечення певного рівня безпеки життя та довкілля громадян [6];

- Господарський кодекс України: ст. 413 – охоплює особливості формування господарської діяльності в соціально-захищених та інших охоронних зонах, на територіях, об'єктах особливої охорони, на курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних та інших територіях [4];

- Земельний Кодекс України : ст.19 – класифікація земель України згідно правового призначення (дев'ять категорій) п'ять з яких включають землі рекреаційного, природно-заповідного та іншого призначення [5].

- Водний кодекс України ст.. 36 – включає нормативи екологічної безпеки водокористування; ст.. 62-64: про соціальне запровадження водних об'єктів для лікувальних, курортних, оздоровчих цілей, охорони води та користування землями водного фонду [2].

- Лісовий Кодекс України: ст. 1 – про ліси, як національне багатство які забезпечують водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні функції [7].

- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» та ст.38 обумовлює правила загального та спеціального використання природно-рекреаційних видів туризму та право людини безоплатно використовувати природні ресурси для естетичного, оздоровчого, рекреаційного, матеріального задоволення; ст.60 – вказує на систему природних територій та об'єктів, які перебувають під особливим захистом та охоплюють території та об'єкти, які визначаються законодавством України; ст. 61 – про склад та нормативні аспекти природно-заповідного фонду, курортні, лікувально-оздоровчі, водозахисні та інші об'єкти та території, які визначено законодавством України [14].

- Закон України «Про туризм», завдання, стратегію розвитку туризму. Він визначає загальні, правові, організаційні, соціально-економічні принципи реалізації державної політики та регіональні інструменти впливу на галузі туризму [10].

- Закон України «Про курорти» формує суспільні відносини в сфері організації та розвитку курортів, реєстрація та облік природних, лікувальних ресурсів, тощо [13].

- Указ Президента України «Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфери України» [11].

- «Положення про Державне агентство розвитку туризму України» [15].

- Глобальний етичний кодекс туризму [3].

- Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [12].

Також є ціла низка законів, нормативних актів, положень різних видів діяльності, які реалізуються в туристично-рекреаційній сфері:

Закони України «Про власність»; «Про підприємництво»; «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»; «Про основні засади державного нагляду у сфері господарської діяльності»; «Про міжнародні договори України»; Цивільний та Господарський кодекси України.

Запровадження ринкових важелів модернізації туристичного інституційного забезпечення є можливим за умов поєднання законодавчих документів та регіонально-державного регулювання, яке шляхом податкової, нормативної та грошово-кредитної політики забезпечує реалізацію соціально-економічних програм розвитку регіонів.

Висновки. Інституційне середовище туристичних ринків регіону потребує комплексного та виваженого підходу в регулюванні та відтворенні, який визначає чітко розподілені обов’язки між рівнями координації. Зокрема, на державному рівні слід здійснювати розробку та реалізацію концепції функціонування інституціонального середовища, створення туристичних кластерів, та інших рівнів національного регулювання. Регіональний рівень – регулює діяльність об’єктів та суб’єктів туристично-рекреаційного середовища, стимулює регіональне інноваційне посередництво, здійснює пошук альтернативних джерел залучення капіталу. Локальний рівень сприяє забезпеченню модернізації об’єктів інституційного середовища туристично-рекреаційної сфер, залучає інвесторів та впроваджує інвестиційно-інноваційні проекти. Ефективне регулювання інституційним середовищем туристичних ринків є можливим за умови активної участі регіональних та місцевих органів влади, уповноважених осередків управління та механізму мотивування для розвитку туристичних суб’єктів регіону нормативно-правовою спрямованістю держави.

Література

1. Анопрієнко В.О. Інституційні основи формування механізмів розвитку рекреаційної інфраструктури регіону // Проблеми менеджменту та розвитку продуктивних сил регіону. 2014. №1(72).
2. Водний Кодекс України від 06.06.1995 №213/95-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>
3. Глобальний етичний кодекс туризму від 01.10.1999 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019>
4. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 №436-IV (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 №2768-III (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show /2768-14>
6. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
7. Лісовий Кодекс України від 21.01.1994 №3852-XII (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
8. Моносева Г.С. Трансформація соціально-економічної орієнтації туристичної галузі України // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Випуск 2,5. Частина 1. С. 81-85.
9. Павлова О.М. Ляшенко О.М. Теоретичні аспекти туристичних кластерів, як детермінант соціально-економічного розвитку регіону // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк. Вежа – Друк. 2017. №4 (12). С. 7-13.
10. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. № 1282-15 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>
11. Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфери України: Указ Президента України 11 березня

- 2003р. № 207/2003 (зі змінами та доповненнями). URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/207/2003>
12. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітні 1991р. № 959-ХІІ (зі змінами та доповненнями). URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12/page>
13. Про курорти: Закон України від 5 жовтня 2000 р. № 2026-ІІІ (зі змінами та доповненнями). URL:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>
14. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 21 червня 1991 р. № 1264-ХІІ (зі змінами та доповненнями). URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
15. Про положення про Державне агентство розвитку туризму України: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1162 (зі змінами та доповненнями). URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019-%D0%BF#Text>

References

1. Anoprienko V.O. (2014). Institutional bases of formation of mechanisms of development of recreational infrastructure of the region. Problems of management and development of productive forces of the region. [in Ukrainian].
2. Water Code of Ukraine [Tax Code Ukraine]. (1995 June 06). Kyiv: Ukrpravinform [in Ukrainian]. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>
3. Global Code of Ethics for Tourism. (1999, November 01). Kyiv: Ukrpravinform [in Ukrainian]. URL:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019>

4. Commercial Code of Ukraine [Tax Code Ukraine]. (2003, January 16). Kyiv: Ukrpravinform [in Ukrainian]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Land Code of Ukraine [Tax Code Ukraine]. (2001, October 25). Kyiv: Ukrpravinform [in Ukrainian]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
6. Constitution of Ukraine [Tax Code Ukraine]. (1996, June 28). Kyiv: Ukrpravinform [in Ukrainian]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
7. Forest Code of Ukraine [Tax Code Ukraine]. (1994, January 21). Kyiv: Ukrpravinform [in Ukrainian]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
8. Monoseva, G.S. (2017) Transformation of socio-economic orientation of the tourism industry of Ukraine. Kherson [in Ukrainian].
9. Pavlova, O.M. & Lyashenko, O.M. (2017) Theoretical aspects of tourism clusters as a determinant of socio-economic development of the region. [Economic Journal of the Lesya Ukrainka East European National University]. Lutsk. Tower - Print. [in Ukrainian].
10. Zakon Ukrainy “Pro Amendments to the Law of Ukraine “On Tourism”” of November 18, 2003 № 1282-15 [Law of Ukraine on tourism from November 18, 2003, № 1282-15]. (2003, November 18). [in Ukrainian]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>
11. Zakon Ukrainy “Pro some measures for the development of tourism and resort and recreational sphere of Ukraine: Decree of the President of Ukraine” of March 11, 2003. № 207/2003 [Law measures for the development of tourism of Ukraine on from March 11, 2003, № 207/2003]. (2003, March 11). [in Ukrainian]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/207/2003>

12. Zakon Ukrainy “Pro foreign economic activity”. Law of Ukraine of April 16, 1991. № 959-XII [Law foreign economic activity from April 16, 1991, № 959-XII].(1991, April 16). [in Ukrainian].URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12/page>
13. Zakon Ukrainy “About resorts”. Law of Ukraine of October 5, 2000 № 2026-III [Law About resorts from October 5, 2000, № 2026-III]. (2000, October 5). [in Ukrainian]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>
14. Zakon Ukrainy “Pro Environmental Protection”. Law of Ukraine of June 21, 1991 № 1264-XII [Law environmental protection from June 21, 1991, № 1264-XII].(1991, June 21). [in Ukrainian].URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
15. Zakon Ukrainy “Pro the regulations on the State Agency for Tourism Development of Ukraine”. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 24, 2019 № 1162 [Law regulations on the State Agency for Tourism Development of Ukraine from December 24, 2019, № 1162]. (2019, December 24). [in Ukrainian]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019-%D0%BF#Text>